

Munkaljungby-Tässjö
Hembygdsförening

”Älvdans i Torvgårda”

Foto: Christina och Urban Hjort

Medlemsblad nr 16
(2020:3)

Från ordförande

Vad nu då!? Nytt medlemsblad nu? tänker ni kanske. Vi har i styrelsen diskuterat att utöka antalet medlemsblad till tre per år och med tanke på det magra programmet under innevarande verksamhetsår så kändes det extra angeläget att försöka utkomma med ett julnummer.

Styrelsen planerade att sammanträda den 19 november, men vi beslöt att ställa in. Vi får sköta våra kontakter via e-post och telefon och har också kommit överens om att inte arrangera några inomhusaktiviteter i vinter. Datum för årsmöte har vi inte heller bestämt, men vi hoppas kunna hålla det i någorlunda normal tid. Med anledning av det magra programutbudet får vi möjlighet att jobba lite med andra saker. Vi har t.ex. tänkt att se över våra stadgar, som varit oförändrade sedan starten 1988.

Något fortsatt program innehåller alltså inte detta blad. Nästa medlemsblad beräknas utkomma tidigast den 1 mars och då förutsätter vi att kunna presentera några utomhusaktiviteter. Utöver de sedvanliga aktiviteterna hoppas vi kunna genomföra en städning i Trollehallar en vacker dag i april. Vi har fått ett positivt förhandsbesked av markägaren, Fritz Rosenörn-Lehn, men vi ska genomföra en syn på platsen tillsammans med honom innan vi kan fastställa ett datum för aktiviteten.

Det är ganska trista tider för många av oss. Mycket hemmasittande och få sociala kontakter. Då kan det vara värt att titta i bokhyllan efter något läsbart. Jag antar att många av er, liksom jag själv, äger att antal årgångar av "Ängelholm – en hembygdsbok". Årsböcker löper alltid en risk att förvandlas till "hyllvärmare", men Ängelholmsboken förtjänar ett bättre öde. Bokserien är en rik faktabank om det område som idag utgör Ängelholms kommun. Jag inser också att det är väldigt mycket i dessa böcker som jag faktiskt aldrig läst och bestämde mig för att försöka läsa dem från pärm till pärm. Jag läser dem inte i ordning och den första årgången jag fick grepp om råkade bli 1999, som utöver mycket annat intressant innehåller en artikel om Axel Bengtsson från Munka Ljungby (se sidan 14!). Ängelholmsboken fortsätter att utkomma och årets bok har lokal kvinnohistoria som genomgående tema. Om du inte redan

införskaffat den, så kan jag rekommendera dig att köpa den på Lokalföreningen (eller Munka Lantmän som det heter numera). Vår förening njuter nämligen provisionen av de böcker som säljes där.

En annan lokalhistorisk källa som jag skulle vilja framhålla är www.engelholmiana.ifokus.se, som startades av Anders Ellerstrand 2009. Den rör emellanåt en tynande tillvaro, men vaknar till liv ibland. Många intressanta diskussioner har förts, en del gåtor har blivit lösta och många andra har åtminstone blivit belysta. Gå gärna in där, läs gamla diskussioner, kommentera dem eller skapa helt nya!

Och så finns det ett göromål som alltför sällan blir gjort. Plocka fram fotoalbumen. Identifiera dina bilder. Teckna ner dina egna minnen, från din egen levnad, vad de gamle berättade eller minnen av händelser och människor i omgivningen. Kanske kan dina skrivelser bli ett bidrag till ett kommande medlemsblad eller hembygdsskrift.

På styrelsens uppdrag vill jag framföra vår önskan om en God Jul och ett Gott Nytt År till alla våra medlemmar! Och med en innerlig förhoppning att det nya året ska kunna kännas något mera normalt än det innevarande!

Markus, ordf.

Kyrkans barntimmars luciatåg i Tåssjö församlingshem 1990. Fr.v: Anna Larsson, Kollebackstorp; Nina Davidsson, Stora Kärr; Jennie Karlsson, Stavershult; Mattias Bengtsson, Ljungagård; Mattias Appelholm, Lärkeröd och Johanna Svensson, Lärkeröd. Längst till höger ackompanjatören Erik Åkerman. Föreningens nuvarande sekreterare Tobias Persson, Bassholma borde också funnits med i uppställningen, men befann sig uppenbarligen på annan plats vid fototillfället.

Föreningsinfo

Styrelsen till årsmötet 2021
(riktnr. om annat ej anges: 0431)

Ordf.	Markus Persson markus.askarebolet@gmail.com	tel. 43 40 39
V. ordf.	Christina Eliasson familjen.eliasson@telia.com	tel. 45 52 29
Sekr.	Tobias Persson tobias.p@live.se	tel. 0733-503 946
Kassör	Kjell Rubenson kjell.rubenson@telia.com	tel. 44 00 60
Led.	Birgitta Croon-Jönsson Thord Kristiansson thord.kristiansson@gmail.com Inger Lilja liljainger@hotmail.com	tel. 44 13 43 tel. 0763-446689 tel. 0435- 502 33
Suppl.	Bengt Bengtsson bengt.ljungagard@telia.com Henrik Nilsson henrik.k.nilsson@svenskakyrkan.se	tel. 44 10 18 tel. 070 – 424 80 48

Ansvarig för hemsidan: Kjell Rubenson (kassör)

Arkivansvarig: Markus Persson (ordf.)

Sammanställande torpskyllningsgruppen: Tobias Persson (sekr.)

Redaktör för medlemsbladet: Markus Persson (ordf.)
markus.askarebolet@gmail.com, 0431 - 43 40 39, 070 - 412 35 19

Kommittén för polismuseet:

Sten Söderlindh tel. 254 65
Bengt-Åke Bengtsson tel. 43 00 35

Arbetsgruppen för Munka Ljungby-häftet (vilande):

Egon Johnsson tel. 43 03 93
Jan Larsson tel. 43 07 26
janlarsson@telia.com
Barbro Metall tel. 43 17 22
Markus Persson tel. 43 40 39
markus.askarebolet@gmail.com

Kontaktpersoner för hembygdsskrifterna:

Egon Johnsson (Munkahäftena) tel. 43 03 93
Henrik Nilsson (kyrkogårdsvandringarna) tel. 070 – 424 80 48
henrik.k.nilsson@svenskakyrkan.se
Markus Persson (övriga) tel. 43 40 39
markus.askarebolet@gmail.com

<http://www.hembygd.se/munka-ljungby-tassjo>

Medlemskap i föreningen är gratis verksamhetsåret 2021!

Vårt plusgiro: 429 52 80–4. Bankgiro: 598-9231

Vi vill få in medlemmarnas e-postadresser!

Enklast anmäler du din e-postadress genom att skicka ett mail till sekreteraren:
tobias.p@live.se

Vid insändande av e-postadress godkännes att denna lagras av föreningen och används för utsändande av föreningsinformation i enlighet med GDPR-lagstiftningen.

Två nya skyltar på plats i Munka Ljungby!

Lördagen den 5 september genomfördes den första av höstens två vandringar i Hembygdsföreningens regi. Cirka tjugo deltagare fick inviga två nya skyltar; festplatsen Idrottsparken vid Lunnamöllan samt Henry Svenssons cementpannefabrik i Hillarp. Flera deltagare hade besökt den förstnämnda och vi fick målande berättelser om hur det såg ut på platsen för 60 år sedan. Cementpannefabriken försvann för tidigt för att någon skulle kunna minnas den, men den välbevarade grundmuren gick att beskåda. Därefter intogs kaffet i de soliga backarna intill och vi underhölls av Bengt Görans anekdoter.

Skylden vid idrottsparken invigs. Vid skylten Markus Persson. Kim Johansson, till höger, inspekterar. Vid Idrottsparken nämndes också huset Svensborg, med nuvarande adress Gamla Örkelljungavägen 19. Gångstigen till Idrottsparken löpte strax intill huset, som troligtvis byggdes omkring år 1860 av smålänningen Sven Josefsson. Familjen Ekberg bebodde sedan huset under ett 50-tal år fram till 1915. Foto: Tobias Persson.

Bengt-Göran Johansson genomförde vandringen medelst cykel. Foto: Henrik Nilsson.

Under vandringen fick vi kunskap om att det faktiskt existerar ett fotografi föreställandes Henry Svenssons fabrik i Hillarp. Fabriken var igång under en kort period 1922 – 1928. Bilden ovan har tidigare varit publicerad i "Ängelholm – en hembygdsbok 1994". Från vänster ses Arvid Andersson, Henry Svensson, Hugo Svensson, Edvin Svensson och Alfred Svensson. Strax norr om fabriken låg Tobiasjön, som utdikades på 1910-talet. Vi fick vid vandringen också lära oss att rätt uttal skall vara: "Tåbbasjön".

Ytterligare bilder från vandringen finns på vår hemsida!

Tobias Persson

För bildtexterna ansvarar Markus Persson

Rapport från vandringen i Trollehallar

Den 3 oktober genomförde vi en vandring i Trollehallar. Det var på morgonen ganska blåsigt och regnmolnen hängde tunga och släppte också ifrån sig några droppar regn, men tack och lov bättrade vädret sig betydligt under förmiddagen. Vi var sammanlagt 25 personer som påbörjade vandringen på stigen mot Snapphanestallarna. Den första delen av vandringen var också den besvärligaste, men alla kom lyckligt fram. I Snapphanestallarna höll friskyttekaptenen Nils Tidemand till med sina mannar på hösten 1676, innan de intog den övergivna borgen i Rössjöholm.

Vandringen gick vidare till den plats där resterna av Hallahuset finns. Stället bebyggdes av Johannes Olsson från Äspenäs, som år 1862 köpt en markbit omfattande ca 40 tunnland. Hans son Elof Johansson gifte sig med pigan på stället, den 13 år äldre Johanna Persdotter. Elof avled, bara 30 år gammal, år 1901 och Johanna fick då svårt att klara det ekonomiskt. Gården köptes exekutivt av Fredrik Rosenörn-Lehn på Rössjöholm år 1907, men Johanna fick kvarbo på gården med sin familj och det gjorde hon ända till 1920. Därefter lämnades stället öde. Johanna slutade sina dagar i Stavershult 1939.

Vandringen fortsatte till Wadstenahus, eller Trappan som är ett mera känt namn på stället. Det anlades som torp omkring år 1830 och var det sydligaste i Esbjörnabygget. Det friköptes år 1858 och inköptes av Fredrik Rosenörn-Lehn på Rössjöholm år 1920. Stället arrenderades sedan av skogvaktaren Bernhard Lindgren. Han inflyttade med sin familj från Turbäck. I Trappan föddes de båda yngsta barnen: Irma Margareta Eleonora, den 25/2 1921 och Eve Herbert Linné den 21/4 1923. Dessa kunde dock inte igenkännas av den närvarande anförvanten Bengt Olle Lindgren och det visade sig vid en senare kontroll inte vara så underligt. De båda barnen dog som små, den 23/10 1926 respektive den 8/8 1923.

Alma och Bernhard Lindgren bodde kvar i Trappan åtminstone så länge som fram till 1955 eller 1956. De var senare bosatta i Röglan och båda avled 1962.

Det anmärktes att den bild som finns på skylten inte föreställer Trappan utan sannolikt istället är en bild av Esbjörnabygget 1:7 (f.d. Rudin Anderssons). Jag böjde mig omedelbart inför denna kommentar från personer med egna minnen av Trappan. Dock har jag vid vidare undersökningar blivit mera tveksam igen. (Se vidare sidan 10.)

Vi kunde sedan återvända till de parkerade bilarna. Några av vandrarna valde att avsluta, medan den kvarvarande skaran tog sina kaffekorgar för att avnjuta innehållet invid Rössjöns strand. Efter denna viktiga programpunkt fortsatte vi till den plats där torpet Gustavsberg legat. Torpet anlades troligtvis år 1838 och beboddes genom åren av flera familjer, men också en och annan inhyses änka. Förre skogvaktaren Bengt Hansson flyttade dit 1884. Han var en av de trotjänare på Rössjöholm som medaljerades 1910. Samtidigt med Bengt Hansson och hans hustru bodde skogvaktaren Johan Danielsson Rubin med sin familj på torpet under åren 1907 – 1911. I familjen föddes sju barn under perioden 1895 till 1909. Hustrun Anna Karlsdotter avled sistnämnda år och Johan Danielsson Rubin flyttade till Stavershult med sina barn 1911. Därifrån fortsatte de till Kropp. Jag nämnde att jag misstänkte att familjen utvandrat till Amerika, men vidare forskning visade att alla barnen stannade i Sverige. Flera av dem var som vuxna bosatta i Malmö. Johan Danielsson Rubin själv däremot stannade bara ett år i Kropp. Han anges som utflyttad till Gråmanstorp 1915 men kan inte återfinnas där. Jag misstänker att han kanske åkte till Amerika ”utan betyg”. Han kan inte heller återfinnas i ”Sveriges dödbok” och därför antar jag att han har avlidit utomlands.

Bengt Hansson var den siste som bodde i Gustavsberg. Han avled där 1922. Huset revs troligtvis därefter. Det är inte utritat på ekonomiska kartan från 1926.

Bilder från vandringen kan ses på vår hemsida!

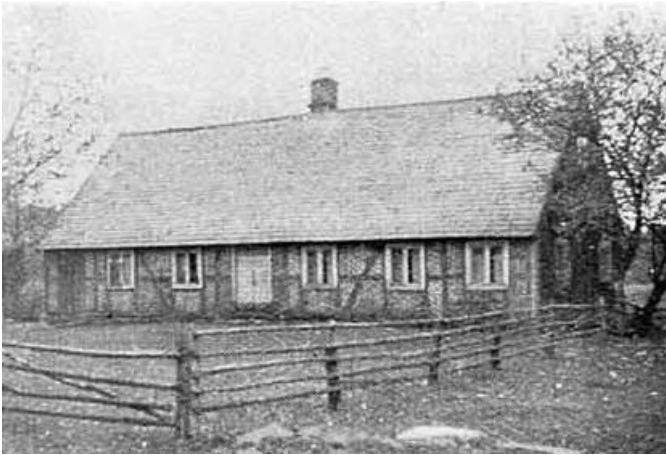
Markus Persson

Vad föreställer bilden?

Bilden ovan är den som använts på torpskylten vid Trappan. Bilden fanns i hembygdsföreningens samlingar utan några uppgifter om vad bilden föreställer eller vem som lämnat den. Så småningom framkom uppgiften att bilden eventuellt kunde föreställa Trappan, men var den uppgiften kom ifrån minns jag inte heller. Det är givetvis ett förkastligt förfarande av en historisk forskare, även om jag bara är "forskare" inom citattecken.

Bilden är tagen från nordväst, vare sig den föreställer Trappan eller Esbjörnabygget 1:7. Om det är Trappan så stämmer byggnadernas placering mycket bra med hur de ser ut på ekonomiska kartan från 1926. Att vägen löper precis intill husgaveln stämmer också. Bilen i förgrunden står i så fall parkerad på den väg som ledde mot "Trappafäladen". Mannen vid bilen har jag inbillat mig kunde vara skogvaktare Bernhard Lindgrens son, chaufför Harald Lindgren.

Denna bild är hämtad ur "Svenska gods och gårdar" (1943) och föreställer Esbjörna-bygget 1:7.

Byggnadens storlek, takresning och skorsten påminner en hel del om huset på den första bilden.

Men fönsternas placering, det synliga korsvirket, trädet vid

husgaveln och ingen synlig väg tycker jag motsäger att det är samma hus som på första bilden. Denna bild är troligtvis tagen från norr, men det kan inte sägas med säkerhet!

Gåramålningen av Esbjörnabygget 1:7 gjordes av Thure Widén ca 1940. Vi ser gården från nordväst och kan därför göra antagandet att också bild 2 är tagen från norr. Det synliga korsvirket, fönsternas placering och stängselstolparna stämmer väl överens med bild

2. Men mest anmärkningsvärt är uthusbyggnadernas placering. De är byggda i vinkel ett stycke från boningslängan, vilket inte alls stämmer överens med utseendet på uthuslängan på bild 1.

*Bilden ovan, av Esbjörnabygget 1:7, tog jag själv 2007 och den användes i "En bok om Hålshult och Esbjörnabygget". Korsvirket har klätts med locklistpanel, ett fönster har försvunnit och ett annat flyttats. Enligt uppgift i "Svenska gods och gårdar var huset byggt omkring 1875. Det är numera rivet. När Trappan var byggt är inte känt. Att de båda husen liknade varandra behöver inte vara särskilt konstigt. Kanske samme timmerman var inblandad i båda byggena. Av denna redogörelse vågar jag nog påstå att bild 1 **inte** föreställer Esbjörnabygget 1:7. Men redogörelsen kan inte heller på något sätt bekräfta att bild 1 föreställer Trappan. Personer som minns Trappan hävdar att huset på bild 1 inte liknar Trappan. Det finns också upptecknade vittnesmål om att Trappans boningshus skulle ha varit mycket förfallet och att bara halva huset stod kvar, men det bör i så fall ha varit under sent 1950-tal medan bild 1 skulle kunna vara från 1930-talet. En hel del kan hända med ett hus under 20-25 år. Ytterligare upplysningar och kommentarer i frågan välkomnas varmt!*

Markus Persson

En väghållningssten

Jag hittade en sten på vår tomt på Kollebäcksvägen i Munka Ljungby och undrade givetvis vad den haft för funktion. Jag kunde utläsa OES eller kanske DES och FN 15 på stenen. Jag lade också märke till att siffran 15 kanske var ändrad.

Efter lite Googlande och annat sökande på internet fick jag reda på att det jag hittat, var en s.k., Väghållningssten. Jag fick då veta att 1891 fick Sverige sin första väglag. Lagen trädde i kraft 1895. Tidigare sorterade vägfrågorna under Byggningsbalken. Enligt den nya lagen blev de nyinrättade väghållningsdistrikten ansvariga för väghållningen. Där stadgas i 30 § för första gången om uppsättande av väghållningsstenar. Nu var det inte alltid

att dessa skyltar var gjorda av sten utan vanligtvis av trä och sattes upp där den aktuella vägen började och slutade och ofta med en hänvisningspil.

Ur lagen: "Vid ändpunkterna af hvarje till underhåll indeladt vägstycke skola väghållaren anbringa tydliga märken, angifvande den fastighet som har vägstyckets underhåll sig ålagdt."

Väghållningsstenarna minner om en lång period i den svenska väghållningens historia. Väghållningsstenarna är i dag fornminnen. Stenarnas bevarande och vård är därför skäl att å det varmaste uppmuntra.

Källor

Lagtexter, kungl. förordningar, vägdelningshandlingar i olika arkiv.

I den väghistoriska litteraturlösningsdatabasen finns ett antal poster som behandlar väghållningsstenar, sökord väghållningssten.

Thord Kristiansson

Axel Bengtsson – en Munka Ljungby-profil

Ett levnadsöde värt att lyfta ur glömskan är Munka Ljungby-profilen Axel Bengtssons. Ivrig frimärkssamlare, skicklig schackspelare, färgstark fotbollsmålsvakt och senare fotbollsdomare men främst konstnär, som med många målningar och teckningar fångat vyer från det gamla Munka Ljungby och även från de närliggande trakterna, främst kring Västersjön och Rössjön. Hans målningar ligger konstnärligt flera nivåer över de genomsnittliga ”gåramålningarna”. Axel Bengtsson levde och verkade i Munka Ljungby i mer än 70 år, men han var inte född i socknen och hade inte sina rötter här.

Axel Ferdinand Bengtsson var född den 7 november 1904 i Näsrum och därifrån kom föräldrarna, skraddaren August Bengtsson (f. 1866) och Anna Jönsson (f. 1863). I familjen fanns, utöver Axel, bara ytterligare en tio år äldre syster, Ruth Elisabet, som levde till vuxen ålder. Storasyster lämnade familjen 1912 och övriga familjen flyttade till Örkelljunga och Hjelmjö 1913. Redan 1915 gick flytten vidare till Vellinge. Där titulerades fadern ”handlande och skraddare”. 1926 kom familjen till Munka Ljungby och Axel var fortsatt bosatt hos föräldrarna, trots att han hade hunnit bli 22 år gammal. Den första tiden i Munka Ljungby kallades August Bengtsson fortfarande ”handlande”. Vad han handlade med är osäkert. Kanske var det sybehör, han var ju skraddare, men han kan eventuellt också ha haft cigarr- och tobakshandel.

Familjen fortsatte att flytta runt, men nu inom ett mera begränsat område, till olika adresser i Munka Ljungby främst på Järnvägsgatan. 1937 flyttade man till Bendern, i hörnet Järnvägsgatan-Bendergatan och där bodde man då den sista tillgängliga församlingsboken slutar 1939. Anna Jönsson avled 1954 och då var familjen skriven på Järnvägsgatan 8. August Bengtsson avled året efter. Sedan föräldrarna var gångna ur tiden, fortsatte Axel att flytta runt i byn. Han bodde rätt många år i stationshuset. Trafiken på ”Pyttbanan”, Engelholm-Klippans järnväg, hade ju upphört 1953.

Det var en gåta hur Axel kunde livnära sig. Den första tiden i Munka Ljungby står han som ”handelsbiträde” i församlingsboken men sedan fick han den mera passande titeln ”artist”. Han tjänade nog inte många kronor på sin konstnärliga begåvning, även om han kanske kunde sälja en del gratulationskort eller måla någon skylt. Han vikarierade ibland som brevbärare, då Tore Mingert behövde vara ledig. Hans äldre syster lär ha hjälpt honom med kläder och hon fick då i

gengäld emottaga en del av hans alster och det är väl troligt att Axel också använde sina tavlor som betalningsmedel i en del andra fall.

Axel Bengtsson var sin sista tid boende på Munkaljungbygården och där avled han den 4 januari 1998. Hans enda anförvant och arvinge var den tio år yngre systerdottern Christina Nilsson, som alltså var kommen till mogen ålder då hon fick ta arv efter sin morbror. Christina Nilsson var sedan länge bosatt i Upplands Väsby och där avled hon 2015, några månader efter sin 100-årsdag.

Redan till Heagårdsdagen den 1 juni 1998 (som det året inföll Annandag Pingst) kunde en utställning med Axel Bengtssons verk anordnas. Initiativtagare och ansvariga var Arne Fryksén och Lennarth Gribbling, som också såg till att det producerades en minnesskrift om Axel Bengtsson. Skriften innehåller även en förteckning över hans vid den tidpunkten kända verk. Det har nu gått mer än 20 år sedan denna utställning och många av de verk som då var i känt förvar kan nu ha kommit på avvägar. För några år sedan hade Egon Johnsson lyckan att rädda ett av Axels verk för en symbolisk summa på en loppis i Åstorp. Om du själv äger något verk av Axel Bengtsson, så gör gärna dina anförvanter medvetna om att tavlan har ett lokalhistoriskt värde. Bra är också att koppla informationen till tavlan genom att fästa en lapp med denna på baksidan. Du är också mycket välkommen att kontakta hembygdsföreningen så att vi kan fotografera av tavlan eller teckningen och dokumentera det du eventuellt vet om verket eller om Axel.

Denna artikel ska inte på något sätt ses som ett försök till biografi över Axel Bengtsson, utan mera som ett försök att lyfta hans minne ur glömskan och göra dagens ortsbor medvetna om den lokalhistoriska konstskatt som han lämnade efter sig.

Källor:

Fryksén, Arne: *Axel Bengtsson, mångsysslare och konstnär*. Artikel i *Ängelholm – en hembygdsbok* 1999. I denna artikel finns avbildningar av fyra verk: *Vy över Munka Ljungby samhälle*, akvarell 1930, *Utsikt från Nya mölla söderut*, oljemålning 1931, *En vinterbild från Parkgatan*, oljemålning på papp 1939, samt *Utsikt över Västersjön mot Hallandsåsen*, akvarell 1965.

Kyrkobokföring, främst församlingsboken, från Näsrum, Örkelljunga, Vellinge och Munka Ljungby

Databasen ”Sveriges dödbok 1860 – 2016”

Bouppteckningar efter Axel Bengtsson och Christina Nilsson.

Samtal med Egon Johnsson den 3/11 2020

Att komma ihåg!

Medlemskap 2021 är gratis! Nuvarande medlemmar får sitt medlemskap förnyat per automatik. Nya medlemmar anmäler sig till, i första hand, kassören: kjell.rubenson@telia.com eller 0431 – 44 00 60

Nästa medlemsblad utkommer tidigast den 1/3 2021. Då lämnas också besked om datum för årsmöte. Material till bladet torde inkomma till red. senast den 1/2 2021!

**God Jul
och
Gott Nytt År!**

